

Selskinn med Thala Ignatiussen

Thala er født og oppvokst i bygden Isortoq, og idag bor hun i Tasiilaq hvor hun arbeider på skinn-systuen. Thala er Øst-Grønlands ubestridte mester i skinngarving og kamikk-søm.

Thala er en arbeidsom og sterk kvinne med mange barn, barnebarn og barnebarns barn. Mannen hennes er prest, og i deres hjem er Thala som ordner alt som skal gjøres. Thala arbeider i systuen hver dag, lager mat til familie og barnebarn, og kan flå og stykke en sel på under en time ved hjelp av en Øst-Grønlandsk ulo, Tsakker, I tillegg tar hun seg tid til å ta meg i lære.

Å være Inuitt eller Grønlander, som de kaller seg selv i Grønland, betyr å alltid være forberedt på å samle eller skaffe mat. De vet aldri når det store skipet kommer med forsyninger, og på vinteren kan det være borte i 6 måneder. Da gjelder det å ha fryseboksen full av blomster, amasetter, torsk, laks, ørret, kvann, selkjøtt, hvalkjøtt og spekk.

Folket på Øst-kysten er regnet for å være spesielt tøffe og har en egen sterk identitet som gjenspeiler dette. De kaller seg selv for Evi som betyr inuitt.

Skinnhåndverket fra øst er spesielt forseggjort og vakkert utformet. Kvinnene har brukt mye tid på å sy de vakreste sømmer og mønstre for å hedre det døde dyret og dermed få god jakt-lykke. De fleste bevarte tarmskinnsanorakker kommer fra Øst-Grønland. Den Øst-Grønlandske skinn-drakten består av korte skinnbukser og høye mørke kamikker med hvite mønstre. Selskinns-anorakken er tett-sittende og vakker.

Thala kan ikke snakke dansk eller engelsk, men hun er lett å forstå med kroppsspråk og miner. Hun kan utføre alt arbeid stående, og gang på gang viser hun meg hvordan man må gnye med hele kroppen for at arbeidet skal bli bra.

I sommer skal Thala reise til Nunavut i Canada for å lære inuittene der å berede selskinn.

Framgangsmåte, selskinn med pels

I Øst-Grønland blir alle selskinn skrapet rene for fett og spekk rett etter slakt, deretter vasket og spent i ramme til tørk. Når skinnet har tørket blir det tatt ned fra rammen og oppbevart tørt til det skal beredes. Skinnet kan lagres i opptil et år. Selskinn har vært kvinnenenes rikdom, og tørkede skinn kan regnes som penger.

Selskinnet som vi skal arbeide med er fra en ringsel, og det har hengt på tørk i et år.

Thala legger selskinnet på gulvet og viser hvordan vi skal massere lunket såpevann inn i kjøttsiden av skinnet.

Deretter skal skinnet skrapes rent for fett og hinner til det er hvitt og gjennomarbeidet.

Arbeidet er tungt og Thala står oppreist hele tiden. Hun arbeider med begge hender og gynger med hele kroppen

Jeg står på knærne og litt på beina og skrapper så godt jeg kan helt ut i kantene.

Thala viser og godkjenner arbeidet mitt.

Verktøyene vi arbeider med er ganske like men holdes litt ulikt i hånden.

Det handler om å skrape hardt og jevnt slik at fettene i porene blir presset ut av skinnet.

Så legger vi skinnet i en bøtte med lunkent såpevann.

Der skal det ligge i en time før vi fortsetter med skrapingen.

Thala bruker «Brun sæbe» til vasken, eller grønn såpe som vi kaller det på norsk.

Etter vasken tar vi skinnet opp på et skrapebord som er lite og lavt, og skaper skinnet på nytt med de samme verktøyene.

Man kan høre på lyden når skrapingen tar dypt nok, og porene tømmes for fett.

Så skal skinnet vaskes godt i varmt grønnsåpe-vann. Alle kantene vaskes mot-hårs flere ganger med sterke hender.

Deretter skyller vi skinnet i rent lunket vann og vrir det opp.

Alle bevegelser i skinnet teller inn på resultatet, og Thala er nøye med at alt vannet skal presses ut av skinnet.

Thala blander et bad med salt og vann. Omtrent en neve med salt til 5 liter vann, som hun rører godt sammen.

Deretter legger hun selskinnet ned i badet og bearbeider det slik at det får saltvann overalt. Saltvannet er med på å trekke fett ut av skinnet.

Skinnet skrapes en gang til og vaskes i lunket såpevann

Samme såpevann brukes om igjen og deretter skylles skinnet i klart vann.

Skinnet kan vaskes og skylles flere ganger. Dersom skinnet vaskes mange ganger blir det mindre vanntett.

Igjenn skrapes skinnet rent for fett på skrapebordet.
Thala bruker kraftige bevegelser.
Alt fett, vann og såpe skal presses ut av skinnet.

Endelig kan skinnet tørke ute i solen.

Vi spenner det lett opp i rammen for at skinnet skal tørke fortere.

Hullene syr vi når skinnet har tørket en liten stund.

Med en gang skinnet har blitt gult og lett tørt på kjøttsiden, tar vi det ned og bearbeider det til det blir helt hvitt.

Vi strekker og drar i skinnet og arbeider oss gjennom alle kanter og hjørner.

Vi bearbeider skinnet med firkant skarpe rundt labb-hullene.

Nå skal hullene skjæres til med tsaker og sys sammen med kastesøm.

Thala er rask og stødig på hånden.

Når hullene er sydd arbeider Thala videre med skinnet på gulvet og strekker det i alle retninger med et metall-verktøy.

Til sist spenner vi skinnet i ramme og strammer det til slik at det tørker flatt.
Skinnet er ferdig og neste dag tar vi det ned for å bruke det til innerstøvler i kamikkene vi skal sy.

Tusen takk for at du vil dele kunnskapen din med oss, og framtidige generasjoner!

Dokumentert i systuen Qeeri i Tasiilaq, 4.juni 2024.

Bilder: Lotta Rahme

Tekst: Sofie Kleppe

Skinngarving: Thala Ignatiussen og Sofie Kleppe